

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

כי תצא תשע"ב

פרשת שבוע

נביא אקים להם מקרב אחיהם כמון

הרב יוסף כרמל, ראש כולל "ארץ חמדה"

השבוע 'נשלם את החוב' לקוראינו היקרים ונסיים את הדיון בנושא הנביא (המשך לפרשת ראה).
בפרשת שופטים, אותה קראנו בשבוע שעבר, מדברת התורה שוב על הנביא. וז"ל הכתוב:

"נביא אקים להם מקרב אחיהם כמון ונתתי דברי בפיו ונדבר אליהם את כל אשר אצונו: והיה האיש אשר לא ישמע אל דברי אשר ידבר בשמי אנכי אדרש מעמו: אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא צויתיו לדבר נאשר ידבר בשם אלהים אחרים ומת הנביא ההוא: וכי תאמר בלבבך איכה נדע את הדבר אשר לא דברו? קנן: אשר ידבר הנביא בשם? קנן ולא יהיה הדבר ולא יבא הוא הדבר אשר לא דברו? קנן בנדון דברו הנביא לא תגור מקמו" (דברים י"ח יח-כב).

גם השבוע נשתמש באותם כלים לשוניים בהם השתמשנו בבירור סוגיית הנביא וחולם החלומות.
סגנונה של פרשיה זו הוא סגנון מוחלט ולא מותנה. במקום:

"כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום" (שם י"ג ב)

שמשמעותו אולי כן ואולי לא, הכתוב קובע חד משמעית:

"נביא אקים להם מקרב אחיהם כמון".

יש כאן הבטחה אלוקית להמשך תופעת הנבואה בעם ישראל, כהמשך ישיר למעמד הר סיני (עיינו בפסוקים הקודמים, שם).

כשם שברור כי חולם החלומות הוא "חברותא" של הנביא הקודם, כך ברור כי חברו של הנביא בפרשתנו הוא משה רבנו אדון הנביאים, נאמן ביתו של הקב"ה = "כמון". אין לך מחמאה גדולה מזו.

הנביא מפרשת ראה משתמש באותות ובמופתים כדי להוכיח את נבואתו:

"ונתן אליך אות או מופת".

הרמב"ם כבר קבע: "משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, שהמאמין על פי האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלט וכשוף" (הלכות יסודי התורה פ"ח ה"א).

לעומתו, הנביא מפרשתנו, כמורו ורבו כך הוא, מובנית בו היכולת להעביר את הדיבור האלוקי אל העם, מעין המשך למעמד הר סיני. לכן המילה המנחה של פרשתנו היא **דיבור-דבר**, הלא דבר הוא!

וכך מסכם הרמב"ם גם בעניינו של משה רבנו: "ומנין שמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו שהיא אמת, שאין בו דופי? שנאמר: הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם, מכלל שקודם

דבר זה לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם אלא נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה" (שם).

הבה נתפלל כי נזכה לחזרת הנבואה ולנביאים כמו משה רבנו ע"ה

שהביאו לנו ולעולם כולו את דבר ד'.

לרפואה שלמה ובריאות איתנה בתוך כל שאר חולי עמו ישראל
שמואל בן נורית ונחשון רבנשטיין יוסף בן יפעת ומרדכי הוכמן

לע"נ ר' מאיר בן יחזקאל שרגא ברכפלד ז"ל	לע"נ רבי יעקב בן אברהם ועיישה סבג ז"ל	לע"נ הרב אשר וסרטייל ז"ל נלבי"ע ט' בכסלו תשס"ט
---	--	---

ERETZ HEMDAH

2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

Email: info@eretzhemdah.org

ארץ חמדה ע"ר

רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

web-site: www.eretzhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט www.yeshiva.org.il

פשעתי – אז תחזירו לי את הכסף

תמצית מתוך פסק הדין בתיק 72007 (טרם פורסם)
בהרכב הרב שלמה אישון, אב"ד, הרב אהרן כ"ץ והרב סיני לוי.
פסק הדין עסק בהיבטים נוספים של הסכסוך

המקרה

ראובן נתן כספים לשמעון, על מנת ששמעון ישתמש בכספים לצרכיו העסקיים. בתמורה, התחייב שמעון לראובן שותפות ברווחים וכל זאת בהסכם חתום, כפי שעשה שמעון עם משקיעים נוספים. לאחר מכן העביר ראובן לשמעון כספים נוספים ללא הסכם. שמעון, השיב לראובן את אותם כספים, בתוספת רווחים של כ-30,000 ₪. לטענת ראובן – מדובר על רווחים מכת עסקיו של שמעון. ואילו לטענת שמעון, מדובר על ריבית שהוא שילם לראובן בתמורה להלוואה. בין הצדדים, הסכם של "היתר עסקה", על כן לטענת שמעון, הוא זכאי להשבת הכספים שניתנו באיסור גמור של ריבית דאורייתא. על כן הוא תובע סכום של 30,000 ₪.

דין

כידוע, לא אמרו שריבית יוצאה בדיינים אלא בריבית שהוא בדרך הלוואה בדבר קצוב בשעת ההלוואה, שאז בית הדין כופין אותו, ומכין אותו עד שתצא נפשו וגם אז אין בית דין יורדין לנכסיו. כל זה כמבואר בשולחן ערוך יורה דעה סימן קס"א. נקדים ונאמר, שטענת שמעון נראית תמוהה. שמעון הציג בפני בית הדין המלצה כה חמה על ידי דיין חשוב הרב י' שליט"א, רב קהילה בבני ברק ודיין בבית הדין של אחד מפוסקי הדור, המעיד על ה"ה: "שיש לו הכרות עם הנ"ל מספר רב של שנים, כה איש אינו נבהל על הון ונוח במשא ומתן, וכי מבטו לקנייני העולם הזה הוא כאיש מעלה". הוא מוסיף שהאיש עושה כל ענייניו תוך כדי התייעצות הלכתית יחד עם הרב. הנה עומד שמעון בפני בית הדין ואומר שעסק זה נעשה תוך עבירה חמורה על איסורי ריבית דאורייתא, וללא כל הזדקקות להיתר עיסקא. אין ספק, כפי שהעיד הנתבע עצמו וכפי שמעידים המסמכים, שעיקר עיסוקיו של הנתבע הם בדברים שהם עיסקא ממש ולא הלוואה בריבית.

בעניין הכחשה בטענות, כאשר הלווה טוען ששילם ריבית דאורייתא, והמלווה מכחיש, נפסק בשולחן ערוך יורה דעה הלכות רבית סימן קסח סעיף כה:

ראובן שאמר לשמעון: לקחת ממני רבית מיד ליד, ושמעון משיב: לא לקחתי, אלא על ידי עובד כוכבים, נאמן בלא שבועה. ואם משיב: איני יודע אם נתת לי מעולם רבית, ישבע שאינו יודע.

הגה: **וכן בשאר טענות שבין לווה למלווה, שזה טוען שהלווה לו באיסור וזה טוען שהלווה לו בהיתר, המלווה פטור אפילו בלא שבועה** (כ"מ בפוסקים ועי' ב"י).

ובבית יוסף (יו"ד סימן קסח-קסט), הבחין בין שני מצבים:

ובתשובות הרשב"א (ח"ב סי' רלא) כתב שאם טוען להד"ם שצריך הנתבע לישבע היסת. ונראה לי דגם הרא"ש יודה בזה דכיון דטוען להד"ם משביעין אותו דעד כאן לא קאמר דנאמן בלא שבועה אלא באומר לקחתי על ידי גוי משום דהוי כאומר פרוזבול היה לי (גיטין לו:). ואין להקשות כי אמר להד"ם נהמניה במגו דאי בעי אמר על ידי גוי לקחתי דמגו לאפטורי משבועה לא אמרינן. ורבינו ירוחם (נ"ח) בסוף ח"ו כתב בשם הרמ"ה דבין טוען להד"ם בין טוען על ידי גוי לקחתי נאמן בלא שבועה.

המתברר הביא את הדין שנשבעים היסת באומר להד"ם ביו"ד סימן קעז ס' יח, והרמ"א הביא את דעת החולקים. הש"ך הכריע כדעת המחבר, שבאומר להד"ם צריך להישבע היסת. בעניינינו, אין מחלוקת לגבי הכספים שקיבל התובע מן הנתבע, אלא שהתובע טוען שאת הכספים קיבל שלא בתורת ריבית קצוצה.

עובדה אותה שאינה במחלוקת היא, שעיקר עבודתו של הנתבע עם המשקיעים וכן שהשקעתו הראשונה של התובע היא על בסיס השתתפות ברווחים. על כן, כפי הנראה על דעת כן ניתן גם כסף זה, ועל כן דינו כמי שטוען שקיבל את הכספים בדרך המותרת ולא כריבית – שראובן נאמן ופטור מן השבועה.

זאת ועוד, מהדיון בבית הדין, וגם מכתבי הטענות, עולה שהתנהלות שבין ראובן ושמעון הייתה בחוסר סדר מובהק. ראובן נתן את אמונו בשמעון, האמין לו בעניין רווחיו ולא דרש דוחות, ציפה ואף זכה לתמורה של השתתפות ברווחים. אלא, שבשלב מסוים, עלו היחסים בין הצדדים על שרטון. אין לשלול את האפשרות שהכספים ניתנו בהלוואה ללא הגדרה מדויקת של התמורה. לאחר מכן, הנתבע, על דעתו האישית, בחר להשיב לתובע את ההלוואות שנתן (מעבר להשקעה שבהסכם) בריבית מסוימת. אם כך, אין מדובר בריבית קצוצה.

החלטה

**בית הדין דוחה את התביעה להשבת הרווחים שנתנו לראובן.
אין בסיס לטענה שמדובר על כספים שניתנו באיסור רבית דאורייתא.**

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ב)

Quito, Ecuador

קיטו, אקוודור
ניסן תשנ"ב

מילה ע"י רופא יהודי שאינו שומר תורה ומצוות או ע"י רופא גוי במקום שאין מוהל מוסמך

שאלה

בקהילתנו אין מוהל - חלק מהאנשים מביאים מוהל מבחוץ, אבל הרבה עושים את זה עם רופא גוי שעוסק במילה הרבה שנים. ראשי הקהילה רוצים, ע"מ לפתור את הבעיה של ההוצאה המרובה, ללמד רופא יהודי, שהוא לא שומר מצוות, ע"מ שהוא יכהן כמוהל מקומי. והנה הבעיות: הלימוד של הרופא היהודי יעשה ע"י הרופא הגוי, ואינני בטוח אם הוא יודע לעשות את זה כהלכה. הרופא היהודי הוא לא שומר מצוות. מה לעשות?

תשובה

הפעולות הנדרשות לשם ביצוע ברית-מילה הן¹:

- א. חיתוך עור הערלה עד שתתגלה העטרה.
- ב. פריעת הקרום הרך בציפורן והחזרתו לצדדים עד שיראה בשר העטרה.
- ג. מציצת המילה עד שיצא הדם מן המקומות הרחוקים.
- ד. עצירת הדם וחבישת מקום החיתוך.

ראוי ללמד את הרופא היהודי את מלאכת המילה, גם אם זה יעשה על-ידי הרופא הגוי, לאחר שהרב יסביר לו את הפעולות הללו הנדרשות על-פי ההלכה, תוך כדי ההדגשה שיש צורך גם במילה וגם בפריעה² וגם במציצה³.
לאחר שהרופא היהודי למד את מלאכת המילה, ישנן שתי אפשרויות, והרי הן לפי סדר עדיפותן:
א. הרופא ישים את ה"מגן"⁴ במקום הראוי, הרב יברך, ימול, יפרע וימצוץ, והרופא יעצור את הדם ויחבוש את מקום החיתוך⁵.
ב. הרופא ישים את ה"מגן" במקום הראוי, הרב יברך וימול⁶ והרופא יפרע⁷, הרב ימצוץ והרופא יעצור את הדם ויחבוש את מקום החיתוך.
באפשרות ב' ראוי שהרב ידחוק ויתקן מעט את הפריעה לפני שימצוץ⁸.

¹ שו"ע יורה דעה (סי' רסד, ג).

² שם (סעיף ד') מל ולא פרע כאילו לא מל.

³ שם (סעיף ג) כל מוהל שאינו מוצץ, מעבירין אותו (סביר להניח שאת עניין המציצה לא ילמד אצל הרופא הגוי, אך לפי ההלכה אין לוותר על זה).

⁴ על-פי הוראת הרבנות הראשית לישראל יש להשתמש ב"מגן" רגיל בלבד, ואין להשתמש ב"מגן קלמפי" - "מגן ברונשטיין", או ב"גומקא קלמפי" וכדו'.

⁵ בזה הרב עושה את כל הפעולות ההלכיות של המילה והרופא מטפל בהכנה למילה ובצד הרפואי שלה בלבד.

⁶ לאחר שה"מגן" ישנו במקום הראוי, כבר אין קושי בחיתוך הערלה.

⁷ על-פי ספר "דרך פקודיך" שלא הצריך הטפת דם ברית כשהחונך הוא ישראל כשר, ועכו"ם או מומר עשו הפריעה, שלא גרע החיתוך שעשה הישראל, מהטפת דם ברית, ועיין ב"ספר הברית" (עמ' קנד סעיף יז) שהביאו ונשא ונתן בדבריו. ועוד יש לצרף לזה שמחללי שבת בימינו אינם כמומרים לחלל שבת בפרהסיא, אלא כתינוקות שנשבו, וכמו שכתב בשו"ת "בנין ציון" החדשות (סי' כג).

⁸ והרי זה כאלו הרב פורע.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך   הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

